

XÂY DỰNG MÔI TRƯỜNG VĂN HÓA TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC HẢI PHÒNG

Nguyễn Thị Ninh
Ngữ văn và Khoa học xã hội
Email: ninhnt@dhhp.edu.vn

Ngày nhận bài: 23/10/2021

Ngày PB đánh giá: 02/11/2021

Ngày duyệt đăng: 12/11/2021

TÓM TẮT: Trong xu thế hội nhập và cạnh tranh khốc liệt, trước những đòi hỏi về việc cung cấp nguồn nhân lực chất lượng cao cho thành phố và đất nước, Trường Đại học Hải Phòng (ĐHHP) đã không ngừng cải tiến, nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo (GD&ĐT) bằng nhiều biện pháp, trong đó có xây dựng môi trường văn hóa (MTVH). Nhà trường cũng đã đạt được những thành tựu đáng ghi nhận trong lĩnh vực này, tuy nhiên vẫn còn ở mức khiêm tốn. Với mong muốn góp phần nhỏ bé vào thực hiện nhiệm vụ của Nhà trường trong giai đoạn hiện tại và tương lai, nâng cao uy tín và vị thế của Nhà trường, bài viết phân tích thực trạng và đề xuất một số giải pháp xây dựng MTVH tại ĐHHP.

Từ khóa: Đại học Hải Phòng, môi trường văn hóa, môi trường văn hóa trường đại học, văn hóa trường đại học, xây dựng

BUILDING CULTURAL ENVIRONMENT AT HAIPHONG UNIVERSITY

ABSTRACT: In the trend of integration and fierce competition, facing the requirements of providing high-quality human resources for the city and the country, Haiphong University has constantly renewed and renovated their quality of education and training by various measures, including building a cultural environment. The school has also attained remarkable achievements in this field; however, these are still at a modest level. With the desire to make a small contribution to the performance of the school's tasks in the present and future period to improve the prestige and status of the school, the article analyses the current situation and proposes some solutions to build the cultural environment at Haiphong University.

Keywords: Haiphong University, cultural environment, cultural environment at university, building

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Nhân loại này ngày đang sống trong kỷ nguyên của trí tuệ, của cuộc cách mạng khoa học công nghệ phát triển siêu tốc và nền kinh tế tri thức. Xu hướng toàn cầu hóa đã và đang trở thành xu hướng khách quan đưa mỗi quốc gia đến tương lai nhanh một cách không ngờ, đem đến cả thời cơ và thách thức cho giáo dục. Cùng với đó là những biểu hiện mặt trái của văn minh len lỏi vào học đường, hiểm họa đáng lo ngại nhất là hội chứng vô cảm, chủ nghĩa ích

kỷ, thực dụng... Hơn bao giờ hết, việc xây dựng MTVH trở thành nhiệm vụ vừa cấp thiết vừa lâu dài, bền vững để cho những hạt giống tốt nảy mầm. Ý thức được điều này, Trường ĐHHP không chỉ quan tâm đến hoạt động đào tạo mà còn đặc biệt quan tâm đến xây dựng MTVH, giáo dục đạo đức, lối sống, bản lĩnh chính trị - tư tưởng và các kỹ năng mềm cho sinh viên (SV). Tuy nhiên, bên cạnh những thành tích đã đạt được, việc xây dựng MTVH tại ĐHHP vẫn còn những tồn tại cần khắc phục và

đưa ra những giải pháp hữu hiệu hơn để cải tiến, xây dựng MTVH thực sự bài bản, đầu tư công phu về ý tưởng và kế hoạch hành động, nhất là trong bối cảnh hiện nay, Nhà trường cần tạo dựng thương hiệu để tự tin bước vào giai đoạn tự chủ đại học.

2. NỘI DUNG

2.1. Văn hóa và môi trường văn hóa trường đại học

Có nhiều quan niệm khác nhau về văn hóa và MTVH. Hiểu một cách chung nhất, “Văn hoá là một hệ thống hữu cơ các giá trị vật chất và tinh thần do con người sáng tạo và tích lũy qua quá trình hoạt động thực tiễn, trong sự tương tác giữa con người với môi trường tự nhiên và xã hội” [7; 10]. MTVH có thể hiểu “là tổng hòa những thành tố vật chất và tinh thần tương đối ổn định, trong một thời gian và không gian cụ thể, ở đó các cá nhân tác động đến nhau, con người là yếu tố quan trọng nhất của môi trường văn hoá” [3]. Những thành tố cơ bản tạo nên MTVH bao gồm: toàn thể những cảnh quan văn hoá; hệ thống các thiết chế văn hoá; hệ thống các hình thái hoạt động văn hoá; hệ thống những quan hệ ứng xử văn hoá; con người văn hoá ở mỗi cộng đồng. Con người và quan hệ ứng xử văn hoá của con người là nhân tố quyết định nội dung, tính chất, bộ mặt của MTVH.

Với tư cách là một tổ chức đặc thù mang tính chất hành chính - sự phạm, mỗi trường ĐH đều tồn tại ít hay nhiều một nền văn hóa có cá tính độc đáo của riêng mình. Văn hóa trường đại học (VHTĐH) là văn hóa diễn ra trong trường ĐH, thể hiện các chuẩn mực đạo đức của xã hội. Trong đó,

quan hệ giữa thầy với trò, thầy với thầy, trò với trò là quan hệ chủ đạo, có ý nghĩa quyết định tới chất lượng giáo dục đào tạo. Từ đó, có ảnh hưởng lớn tới cộng đồng xã hội. Trường đại học (ĐH) được xem là “ngôi đền của tri thức”, “trung tâm quyền lực của trí tuệ” với chức năng cơ bản là truyền tải văn hóa, kiến tạo tri thức, vừa đào tạo nghề cho người học, vừa nâng cao tầm hiểu biết của họ về văn minh và trách nhiệm đối với cộng đồng. VHTĐH có đặc thù riêng so với văn hóa nhà trường trong hệ thống giáo dục các cấp. Đó là văn hóa của tổ chức được xem là “nơi sản xuất và truyền bá tri thức”, một loại dịch vụ đặc biệt vừa có tính tập thể (do Nhà nước và công chúng quyết định) vừa có tính thị trường (do thị trường quyết định), có nhiệm vụ cung cấp cho xã hội một loại hàng hóa đặc biệt là con người có chất lượng và trình độ cao. VHTĐH phải được cụ thể hóa vào môi trường học thuật, và rộng hơn là trong văn hóa nhà trường như là những ngầm định nền tảng, những giá trị cốt lõi, tạo nên tính đặc thù của văn hóa trường ĐH. Đó không chỉ là văn hóa tổ chức, văn hóa giao tiếp mà còn là văn hóa tôn trọng tự do học thuật, văn hóa kiếm tìm chân lí và hoài bão của đời người. Tất nhiên, đó còn là văn hóa tôn thờ đạo đức, văn hóa bao dung, thậm chí cả văn hóa phê phán.

Để thực hiện được sứ mệnh của trường ĐH thì việc xây dựng MTVHTĐH không chỉ là phương cách mà còn là mục đích của nhà trường. Có thể hiểu, MTVHTĐH là tổng hòa mọi giá trị vật chất và tinh thần, các yếu tố nội sinh và ngoại sinh, truyền thống và thói quen, điểm mạnh và điểm yếu..., nói chung là toàn bộ những điều

kiện văn hóa, nơi diễn ra mọi hoạt động, hành vi, quan hệ, ứng xử của các tổ chức, đơn vị, thành viên trong nhà trường, mà chủ yếu là hoạt động dạy và học, nghiên cứu và sáng tạo cùng mối quan hệ giữa giảng viên với sinh viên, học viên, giữa người dạy với người dạy, người học với người học... mang lại cho mỗi trường ĐH một bản sắc riêng. MTVHTĐH không chỉ quyết định thương hiệu của nhà trường mà còn tác động, ảnh hưởng đến chất lượng đào tạo, phẩm chất và năng lực của giảng viên, sinh viên, sự phát triển đội ngũ... Vì vậy, xây dựng MTVHTĐH là việc làm quan trọng, cần thiết cho sự phát triển toàn diện và bền vững của nhà trường.

MTVHTĐH bao gồm những thành tố cơ bản:

(1) *Các chủ thể của MTVHTĐH*, gồm: giảng viên (GV), sinh viên (SV), cán bộ (CB), viên chức (VC), công nhân viên (CNV), người lao động (NLĐ). Đây là những nhân tố quyết định hàng đầu trong việc xây dựng MTVHTĐH.

(2) *Các khách thể của MTVHTĐH*, gồm:

Hệ thống các giá trị của MTVHTĐH: bao gồm các giá trị chung (sự hợp tác, sẻ chia, lòng trung thực, tinh thần trách nhiệm, sự tôn trọng, tự do học thuật, tình đồng nghiệp, tình thầy trò...); các giá trị chuẩn mực (đạo đức, năng lực chuyên môn - nghiệp vụ, giao tiếp, ứng xử...); các giá trị đặc thù (chiến lược, mục tiêu, giá trị cốt lõi, các bộ quy tắc ứng xử thành văn, các cam kết, quy định, quyền lợi, cơ hội phát triển...). Hệ giá trị này bao gồm cả những giá trị văn hóa vật thể (phòng học, bàn ghế, phương tiện dạy học, thư viện, nhà truyền thống...) và phi vật

thể (lý tưởng, niềm tin, bản lĩnh, lễ sống, trình độ...). Tính chất của MTVHTĐH - lành mạnh hay ô nhiễm, phong phú, đa dạng hay đơn điệu, nghèo nàn được quyết định chính bởi hệ giá trị này.

Hệ thống các quan hệ trong MTVHTĐH:

Trong phạm vi nhà trường, đó là quan hệ chủ đạo giữa người dạy và người học; GV với GV, SV với SV, giữa GV, SV với CB, CNV và ngược lại. Ngoài ra, còn có quan hệ giữa con người với ngoại cảnh, cơ sở vật chất trường lớp và nhất là quan hệ tự thân trong mỗi người với đời sống nội tâm phức tạp. Ở phạm vi ngoài nhà trường có các quan hệ văn hóa mang tính cá nhân và cộng đồng của GV, SV, CB, CNV. Bên cạnh đó, còn là quan hệ với gia đình, họ hàng, khu phố, phường, quận... Các mối quan hệ này liên kết thành hệ thống với tư cách là thành tố của MTVHTĐH, biểu hiện các hình thái quan hệ đa dạng của các thành viên trong nhà trường.

Hệ thống các hình thức hoạt động văn hóa trong MTVHTĐH: Đó có thể là các hoạt động văn hóa trực tiếp tiêu biểu được tổ chức thường kỳ, định kỳ (như học tập văn hóa, giao tiếp, trao đổi thông tin online, offline; các kỳ đại hội Chi bộ, Đoàn Thanh niên, Hội Sinh viên; Hội diễn văn nghệ, thể thao, Hội nghị khoa học, Hội thảo, diễn đàn, hoạt động ngoại khóa...). Đó còn là các hoạt động văn hóa gián tiếp tiêu biểu (thông qua các hoạt động khác, như: văn hóa tổ chức (trường, khoa, phòng, ban, trung tâm, lớp học...), văn hóa giáo dục (dạy, học, nghiên cứu khoa học), văn hóa ứng xử, văn hóa môi trường...). Các hoạt động văn hóa này biểu hiện tập trung, sinh động các giá trị VHTĐH và những quan hệ

văn hóa giáo dục phong phú. Đây là nhân tố quyết định để xây dựng, củng cố, sáng tạo các giá trị văn hóa và quan hệ văn hóa trong trường ĐH.

Hệ thống các cảnh quan văn hóa trong MTVHTĐH: Đây chính là không gian diễn ra các hoạt động VHTĐH, đồng thời là nơi các giá trị VHTĐH được thực thi, cải biến và tạo lập, như: giảng đường, thư viện, căng tin, ký túc xá, nhà thể thao, hội trường, câu lạc bộ, các trang mạng cộng đồng - xã hội của nhà trường... Những tác động, ứng xử văn hóa của con người với môi trường tự nhiên - cảnh quan xung quanh trường ĐH cũng là một bộ phận hợp thành MTVHTĐH, tạo nên môi trường giảng dạy, học tập, làm việc, giải trí... trong trường ĐH.

Hệ thống các thiết chế trong MTVHTĐH: Đó là toàn bộ các quy định, hệ thống tổ chức và hệ thống giám sát mọi hoạt động văn hóa của nhà trường diễn ra tại các nơi liên quan đến việc đáp ứng nhu cầu văn hóa, các hoạt động văn hóa, nơi các quan hệ văn hóa đa dạng được thực hiện, các giá trị văn hóa nhà trường được trao truyền, cải biến và phát huy (như ở giảng đường, thư viện, căng tin, ký túc xá, nhà thể thao, hội trường, câu lạc bộ, mạng cộng đồng - xã hội...). Cũng có thể hiểu thiết chế văn hóa là toàn bộ cơ cấu tổ chức - quản lý, quy phạm của nhà trường và các tổ chức thành viên. Sự bố trí một cách hợp lý, khoa học về cơ cấu tổ chức từ Hội đồng trường Đảng ủy, Ban Giám hiệu (BGH), các tổ chức Công đoàn (CĐ), Đoàn Thanh niên (ĐTN) đến các phòng, ban chức năng, các khoa, tổ bộ môn, CB, GV ở từng bộ phận cùng với sự phân công

nhiệm vụ công tác rõ ràng, cụ thể ... có ảnh hưởng quan trọng đến MTVHTĐH. Bên cạnh đó là các nội quy, quy định của nhà trường có vai trò điều chỉnh các mối quan hệ, tạo dựng và củng cố cảnh quan nhà trường, góp phần duy trì, củng cố chất lượng và xây dựng MTVHTĐH. Vì vậy, thiết chế văn hóa được coi là “trung tâm thần kinh” của MTVHTĐH, có vai trò điều hành, quyết định cơ cấu tổ chức, nội dung, phương pháp hoạt động, cách thức hoạt động văn hóa của nhà trường.

Các thành tố trên có mối quan hệ biện chứng, vừa là nguyên nhân vừa là kết quả của nhau. Mỗi thành tố đều đóng vai trò quan trọng, tác động và ảnh hưởng đến MTVHTĐH. Xây dựng MTVHTĐH phải tiến hành đồng bộ tất cả các yếu tố và phương diện, đồng thời, cần quan tâm đến những nhân tố trọng yếu để tìm ra giải pháp thích hợp. Cũng cần đặc biệt chú ý đến mối quan hệ mật thiết giữa MTVHTĐH với môi trường học tập và môi trường nhà trường. Trong đó, môi trường học tập là tập hợp những yếu tố không gian, nhân lực, vật lực và tài sản nhằm tạo ra những điều kiện thuận lợi cho việc học tập đạt kết quả tốt. Môi trường nhà trường là tập hợp những con người, cơ sở vật chất, kỹ thuật và những phương tiện quản lý, có tương tác lẫn nhau một cách thường xuyên, nhằm mục đích tạo điều kiện thuận lợi cho sự thành công của việc dạy và học trong nhà trường. Ngoài ra, cũng cần chú ý đến các yếu tố ảnh hưởng từ bên ngoài như sự phát triển của xã hội, sự bùng nổ thông tin, sự xâm nhập của yếu tố ngoại lai, truyền thông và mạng xã hội... cả theo chiều hướng tích cực và tiêu cực.

2.2. Thực trạng xây dựng môi trường văn hóa tại Đại học Hải Phòng

2.2.1. Thực trạng các thiết chế văn hóa - cơ cấu tổ chức - quản lý và quy phạm của Nhà trường

Ưu điểm: Trường ĐHHP được thành lập theo quyết định số 60/2004/QĐ-TTg ngày 09/4/2004 của Thủ tướng Chính Phủ trên cơ sở là Trường Đại học Sư phạm Hải Phòng. Trường ĐHHP có cơ cấu tổ chức hợp lý, được xây dựng theo đúng các quy định của Bộ GD&ĐT, có tính linh hoạt cao, phù hợp với điều kiện thực tế nhằm thực hiện sứ mệnh và mục tiêu phát triển của Trường. Bộ máy tổ chức - quản lý của Nhà trường ngày càng được điều chỉnh theo hướng tinh gọn và phù hợp. Hiện tại, Trường có 33 đơn vị trực thuộc, gồm 13 khoa, viện; 11 phòng, ban; 6 trung tâm và 3 trường thực hành. Chức năng, trách nhiệm, quyền hạn của các cá nhân trong tập thể lãnh đạo trường được quy định rõ ràng bằng văn bản. Hệ thống văn bản về công tác quản lý của Trường được xây dựng một cách đồng bộ, đầy đủ, theo đúng quy định; được phổ biến rộng rãi trong toàn trường và được chỉnh sửa thường xuyên, kịp thời để đảm bảo tính phù hợp và hiệu quả. Các tổ chức Đảng, chính quyền, đoàn thể được thành lập theo đúng quy định của pháp luật và quy định riêng của tổ chức Đảng và các đoàn thể, đồng thời đều có quy chế, hệ thống văn bản quản lý theo quy định. Hội đồng Trường ĐHHP và các Hội đồng khác đều được thành lập theo đúng quy định của Luật Giáo dục đại học và Điều lệ Trường đại học. Cơ cấu tổ chức bộ máy của Nhà trường được công bố trên Cổng Thông tin điện tử của Nhà trường và được cập nhật tại

địa chỉ dhhp.edu.vn. Nhà trường đã sử dụng phần mềm quản lý văn phòng điện tử tích hợp (HP-Office) trong quản lý văn bản, đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin trong công tác lưu trữ và quản lý văn bản.

Trường ĐHHP luôn đề cao nguyên tắc tập trung dân chủ, tạo điều kiện thuận lợi cho tất cả các CB, GV, NV, người dạy và người học phát huy cao độ năng lực, trí tuệ, sức sáng tạo, góp phần xây dựng MTVH trong sạch và lành mạnh. Trường cũng thường xuyên tổ chức các Hội nghị, Hội thảo để mọi thành viên trong trường đều được đóng góp ý kiến về chủ trương, kế hoạch, các quy chế và hoạt động của nhà trường.

Hàng năm, Trường tiến hành rà soát, bổ sung, thay thế những văn bản quy định cho sát với tình hình thực tiễn; chỉ đạo các đơn vị triển khai xây dựng chương trình hành động trong từng giai đoạn để cụ thể hóa kế hoạch, chiến lược phát triển của Trường. Năm 2021, Trường đã xây dựng phương án và triển khai chi thu nhập tăng thêm cho mỗi cá nhân theo bộ tiêu chuẩn đánh giá KPIs. Điều này thể hiện sự quan tâm đặc biệt của Nhà trường đến đời sống của CB, GV và NLD, đảm bảo tính công bằng, tạo niềm tin, động lực cho mỗi thành viên nỗ lực hết mình, phấn khởi làm việc, yên tâm công tác và cống hiến vì sự nghiệp chung của Nhà trường. Năm 2021, Trường đã phê duyệt và chỉ đạo soạn thảo lại các quy chế về tài chính, chế độ làm việc đối với GV và công khai xin ý kiến đóng góp trong toàn trường. Điều này đã tạo bầu không khí dân chủ, cởi mở, chia sẻ quyền lực và trách nhiệm, tạo tiền đề cho một MTVHTĐH văn minh.

Hạn chế: Nhà trường vẫn chưa có tiêu chí chuẩn hóa để đánh giá tính hiệu quả của các văn bản quản lý. Sự ban hành các văn bản về quy chế phối hợp hoạt động giữa tổ chức chính quyền và các tổ chức đoàn thể trong trường còn chậm. Sự phối hợp công việc giữa các Phòng/Ban nhiều khi thiếu nhịp nhàng. Một số CB, GV chưa tuân thủ đúng nội quy, quy định của nhà trường... Nhà trường cũng chưa xây dựng Phiếu đánh giá chỉ số hiệu quả của hệ thống văn bản quản lý.

2.2.2. Thực trạng đội ngũ cán bộ, giảng viên, công nhân viên, người học và các quan hệ, ứng xử văn hóa

Ưu điểm: Trường ĐHHP có đội ngũ CB, GV, NV, NLD gồm 728 người, trong đó có 399 GV. Tất cả, từ Đảng ủy, Hội đồng trường, BGH tới toàn thể CB, GV, NLD đều thực hiện tốt nếp sống văn minh trường học, có sự thống nhất, đồng lòng, quyết tâm cao vì sự phát triển của Nhà trường. Điều này tạo cho Trường ĐHHP có được một MTVH thân thiện và hợp tác. Phần lớn các CB, GV, NV, NLD đều giàu kinh nghiệm và tiềm năng phát triển. Đội ngũ GV ngày càng trẻ hóa về tuổi đời, có trình độ chuyên môn cao, năng động và sáng tạo, có trình độ ngoại ngữ, tin học tốt. Tất cả đều có ý thức cao về văn hóa trong trường học với những biểu hiện cụ thể: có thái độ ứng xử nhã nhặn, lịch sự, đúng mực, say mê, tâm huyết với nghề, làm việc với tinh thần trách nhiệm cao, nghiêm túc, nhiệt tình, trung thực và tôn trọng. Nhiều GV hết mình vì người học, tích cực đổi mới phương pháp giảng dạy và đánh giá kết quả học tập nhằm phát huy tối đa năng lực của người học. Các GV đều tự ý thức

minh phải là người mẫu mực về nhân cách và phải nâng cao hơn nữa về trình độ, năng lực chuyên môn, nghiệp vụ. Bằng lương tâm và trách nhiệm, các GV không chỉ trang bị kiến thức mà còn trao truyền cả tình thương, tâm huyết cho người học để kiến thức văn hóa trở thành niềm tin, động lực thúc đẩy người học điều chỉnh nhận thức, thái độ và hành vi của mình, giúp họ có tinh thần thoải mái, tích cực học tập và rèn luyện.

SV Trường ĐHHP nhìn chung có phẩm chất đạo đức tốt, có lối sống lành mạnh, có tinh thần đoàn kết, ý thức tập thể và trách nhiệm. Tại Trường ĐHHP, SV được tạo mọi điều kiện thuận lợi để học tập, hoàn thiện nhân cách và định hướng tương lai. SV được cung cấp thông tin, hướng dẫn đầy đủ về chương trình đào tạo cũng như các yêu cầu kiểm tra, đánh giá. Trường ĐHHP luôn xác định người học là trung tâm của hoạt động GD&ĐT. Năm 2021, Hội thảo “Nâng cao chất lượng đào tạo SV chính quy trường ĐHHP: thực trạng và giải pháp” được tổ chức. Ngay sau đó, “Chương trình hành động thực hiện Nghị quyết 05 -NQ/ĐU ngày 24/2/2021 về Nâng cao chất lượng đào tạo SV chính quy trường ĐHHP” được đưa vào thực hiện cho thấy những trăn trở, quyết tâm ráo riết của Nhà trường vì người học và chính vận mệnh, tương lai của Nhà trường. Trong đó, xây dựng MTVH được coi trọng. SV Trường ĐHHP cũng được đảm bảo đầy đủ mọi quyền lợi, được thực hiện đầy đủ, đúng quy định các chế độ chính sách xã hội, chăm sóc y tế, đảm bảo an toàn trong trường học. SV cũng được giáo dục để thực hiện tốt các chính sách, chủ trương,

đường lối của Đảng và Nhà nước; được trang bị kiến thức pháp luật, chính trị, đạo đức... SV còn được tham gia các hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể thao, các phong trào Đoàn, Hội và sinh hoạt cộng đồng, được tham gia các lớp học về kỹ năng sống, kỹ năng làm việc, hợp tác... Đa số SV trong trường đều có ý thức rèn luyện đạo đức, lối sống lành mạnh, tự giác tham gia các phong trào do Nhà trường và các tổ chức đoàn thể phát động. Trường luôn quan tâm, chú trọng và thực hiện tốt công tác giáo dục, rèn luyện đạo đức, lối sống, tinh tập thể và tinh thần trách nhiệm cho SV. Vì vậy, SV Trường ĐHHP có tiềm năng phát triển hài hòa cả về thể chất và tinh thần, năng động, tích cực, chủ động, tự tin, có ý thức lựa chọn nghề nghiệp theo tinh thần học tập suốt đời, có phẩm chất tốt và năng lực cần thiết, đủ để trở thành người công dân có trách nhiệm, NLD có văn hóa, cần cù, sáng tạo, đáp ứng được nhu cầu phát triển của cá nhân và xã hội.

Hạn chế: Về phía CB, GV, CNV và NLD, vẫn có những cá nhân vi phạm đạo đức, vi phạm văn hóa học đường, vi phạm quy định về thời gian, quy chế làm việc. Vẫn có GV bảo thủ, trì trệ, làm việc qua loa đại khái, ngại đổi mới, thiếu tích cực trong nghiên cứu khoa học (NCKH). Cá biệt cũng có CB, GV và NV gây phiền hà, sách nhiễu khi thực hiện nhiệm vụ hoặc có những biểu hiện tư lợi, vị kỷ. Nhà trường cũng chưa thực sự có chế độ đãi ngộ thỏa đáng đối với CB, GV và NLD, đặc biệt đối với một bộ phận có trí tuệ, năng lực chuyên môn, năng lực nghiên cứu cao để đội ngũ này dốc toàn tâm, toàn lực vì người học và sự phát triển của nhà trường.

Về phía người học, hầu hết SV Trường ĐHHP có điểm tuyển đầu vào thấp, tỉ lệ SV tốt nghiệp hàng năm và cơ hội việc làm của SV sau khi tốt nghiệp cũng chưa cao. Vẫn còn một bộ phận nhỏ SV chủ quan, không chú tâm học tập, vi phạm quy chế hay chuẩn mực đạo đức, ứng xử thiếu văn hóa, phai nhạt lý tưởng, không có khát vọng vươn lên. Một số SV nản, lười do chưa xác định được mục tiêu, động cơ học tập. Số khác SV có biểu hiện trì trệ, thụ động, thiếu hào hứng. Nhiều SV có tư tưởng thực dụng - chọn thi vào những ngành có liên quan đến kinh tế, kỹ thuật, công nghệ, ngoại ngữ... vì cho rằng những ngành này có khả năng kiếm tiền nhanh hơn, nhiều hơn chứ không phải vì đam mê, yêu thích. Một số SV có tâm lý “học cho có cái bằng” chứ không xác định rõ hướng đi tương lai. Đối với SV ngành Sư phạm thì nỗi lo khó xin việc cũng ảnh hưởng không nhỏ đến tinh thần và thái độ học tập. Bi quan về tương lai, những SV này đến lớp không chút hào hứng nên cũng lơ là, uể oải, đối phó. Công tác tuyên truyền, nắm bắt tư tưởng và định hướng dư luận trên các trang mạng xã hội của SV còn bị động, chưa sâu sát... Còn có số ít SV ăn mặc, nhuộm tóc theo kiểu đua đòi, thiếu văn hóa.

Ngoài ra, số lượng đáng kể các CB, GV xin thôi việc, chuyển công tác và SV bỏ học những năm gần đây đã gây ít nhiều tâm lý hoang mang, dao động cho các CB, GV và SV khác.

2.2.3. Thực trạng các giá trị văn hóa phi vật thể

Ưu điểm: Trường ĐHHP quan tâm trước hết đến các giá trị có ý nghĩa định

hướng trách nhiệm, đó là sứ mạng, tầm nhìn, mục tiêu, giá trị cốt lõi, chiến lược... Sứ mạng, mục tiêu của Nhà trường được xác định một cách rõ ràng, đúng với quy định tại Luật Giáo dục; được hoàn thiện trên cơ sở các ý kiến đóng góp và trí tuệ của tập thể CB, VC, NLĐ, được phổ biến rộng rãi trong toàn trường: “Trường Đại học Hải Phòng là cơ sở giáo dục đa cấp, đa ngành, đa lĩnh vực, có sứ mệnh đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao; là trung tâm giáo dục - đào tạo, nghiên cứu khoa học, chuyển giao công nghệ và trung tâm văn hóa phục vụ sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa thành phố Hải Phòng, vùng Duyên hải Bắc Bộ và cả nước” [5; 13]. Sứ mạng của Nhà trường được xác định bằng văn bản và nêu rõ trong Kế hoạch chiến lược phát triển Trường ĐHHP. Sứ mạng và mục tiêu của Nhà trường hoàn toàn phù hợp với chức năng, nhiệm vụ của Trường do Bộ GD&ĐT quy định, đồng thời phù hợp với các nguồn lực của Nhà trường. Định kỳ, Trường tiến hành rà soát để điều chỉnh, bổ sung mục tiêu cho phù hợp và tăng cường công tác giám sát việc thực hiện các mục tiêu chiến lược của Trường. Tầm nhìn: “Đến năm 2030, trường ĐHHP trở thành trường đại học theo định hướng ứng dụng, tiệm cận trình độ tiên tiến trong khu vực và quốc tế” [5; 13]. Giá trị cốt lõi của Trường: “Chất lượng - Hiệu quả - Đáp ứng nhu cầu xã hội” [5; 13]. Đây chính là hệ giá trị đặc thù đóng vai kim chỉ nam định hướng cho sự phát triển đi lên của Nhà trường trước những thách thức của thời đại và áp lực sự cạnh tranh với các trường ĐH đa ngành khác.

Trường ĐHHP cũng đặc biệt coi trọng,

đề cao các giá trị văn hóa truyền thống nền tảng và những giá trị văn hóa chuẩn mực như tinh thần trách nhiệm, sự hợp tác, chia sẻ, nguyên tắc dân chủ - bình đẳng, sự tôn trọng, tinh đồng nghiệp, tinh thầy trò, nguyên tắc đạo đức, giao tiếp, ứng xử, năng lực chuyên môn - nghiệp vụ... Trường có truyền thống đoàn kết và hợp tác, làm việc hết sức mình, tâm huyết, trách nhiệm, ứng xử đúng mực và có tinh thần tương thân tương ái. Tất cả cùng góp sức, đồng lòng vì mục tiêu chung của Nhà trường, tạo bầu không khí thoải mái, dân chủ, cởi mở để mỗi cá nhân vừa có điều kiện tự khẳng định mình vừa nỗ lực phấn đấu vì sự nghiệp chung. Mọi hoạt động chuyên môn, sinh hoạt chính trị, văn hóa, văn nghệ, hoạt động của các tổ chức đoàn thể đều thu hút đông đảo CB, GV, SV, CNV tham gia một cách nhiệt tình, nghiêm túc, tuân thủ kỷ luật và đạt được những kết quả tốt, góp phần tích cực vào việc tạo dựng uy tín và giữ gìn sự đoàn kết, nhất trí, ổn định của Nhà trường. Việc học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh được Nhà trường chú trọng đẩy mạnh, triển khai bằng nhiều hình thức. Trường cũng thường xuyên tạo điều kiện thuận lợi về thời gian, hỗ trợ về tài chính để đội ngũ CB quản lý, GV được bồi dưỡng, nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ tại các cơ sở đào tạo trong và ngoài nước. Công tác đánh giá CB quản lý được Trường thực hiện hàng năm nhằm xác minh hiệu quả hoạt động, tinh thần trách nhiệm và thực hiện quy chế dân chủ cơ sở của VC quản lý với vị trí công tác đang đảm nhiệm. Trường cũng luôn quan tâm và thực hiện tốt công tác giáo dục, rèn luyện đạo đức, nhân cách,

lối sống, ý thức tập thể và tinh thần trách nhiệm cho SV. Năm 2014, Đảng ủy Trường ĐHHP đã ban hành Quyết định số 61/QĐ-ĐU về việc quy định tiêu chí đạo đức CB, VC và học sinh, SV. Theo đó, tiêu chí đạo đức của SV Trường ĐHHP là: Năng động, sáng tạo; Khát vọng, hoài bão; Thực học, thực nghiệp; Lập thân, lập nghiệp [4].

Hạn chế: Vẫn còn có CBGV và người học chưa nắm được sứ mạng và mục tiêu của Nhà trường, chưa quan tâm đóng góp ý kiến về sứ mạng, mục tiêu của Nhà trường. Nhà trường chưa xây dựng được biểu mẫu chuẩn hóa với các chỉ số định lượng đánh giá việc thực hiện các mục tiêu và các chỉ số kế hoạch của Nhà trường. Nhà trường cũng chưa xây dựng được chiến lược phát triển đội ngũ GV có trình độ cao cho các ngành mũi nhọn. Công tác tuyên truyền, nắm bắt tư tưởng và định hướng dư luận trên các trang mạng xã hội của sinh viên còn bị động, chưa sâu sát.

2.2.4. Thực trạng các hoạt động văn hóa, phong trào

Ưu điểm: Trường ĐHHP là một trong những trường đại học lớn của Thành phố Hải Phòng có tổ chức Đoàn - Hội mạnh và hoạt động phong trào sôi nổi, đạt chất lượng. Trong những năm qua, dưới sự quan tâm, chỉ đạo của Đảng ủy, BGH Trường ĐHHP, ĐTN - Hội SV trường đã có nhiều biện pháp, hình thức hoạt động và rèn luyện giúp người học có nhận thức tốt về chính trị, tư tưởng, đạo đức, lối sống và ý thức văn hóa. Đảng ủy, Đoàn TN - Hội SV trường đã tổ chức, triển khai thực hiện có hiệu quả các cuộc vận động lớn của ngành giáo dục như: “Mỗi thầy cô giáo là một tấm gương

đạo đức, tự học và sáng tạo” “Nói không với tiêu cực trong thi cử và bệnh thành tích trong giáo dục”, “Xây dựng trường học thân thiện, học sinh tích cực”...

Nhà trường cũng thường xuyên tổ chức một cách bài bản và hiệu quả các hoạt động tuyên truyền, giáo dục đạo đức, lối sống, tinh thần trách nhiệm, tôn trọng pháp luật, chủ trương, đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước, nội quy của trường cho người học. Trường ĐHHP luôn xem các hoạt động này là giải pháp quan trọng để hình thành ý thức văn hóa, bồi đắp lý tưởng, rèn luyện bản lĩnh chính trị vững vàng cho SV trước những biến động lớn về chính trị - kinh tế - xã hội của đất nước và toàn thế giới, góp phần nâng cao chất lượng GD&ĐT.

ĐTN - Hội SV Trường ĐHHP cũng thường xuyên xuyên đổi mới hình thức tuyên truyền, giáo dục các Nghị quyết, Chỉ thị, các cuộc vận động... thông qua các hoạt động sáng tạo, sinh động và hấp dẫn như: Sân khấu hóa hội thi “Học tập và làm theo tư tưởng, tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh”(2012, 2013); thi vẽ poster, tranh ảnh để giáo dục ý thức tham gia giao thông trong chương trình “Sinh viên Đại học Hải Phòng với Văn hóa Giao thông - Hải Phòng yêu thương”(2013)... ĐTN - Hội SV Trường ĐHHP luôn chú trọng tổ chức cho SV tham gia các hoạt động tình nguyện, từ thiện, đền ơn đáp nghĩa..., tiêu biểu nhất là “Lễ hội Xuân hồng” - hiến máu nhân đạo với 5 lần liên tiếp phá kỷ lục hiến máu của thành phố. Qua các hoạt động này, nhận thức chính trị và ý thức đạo đức, văn hóa của SV được cải thiện, nâng cao rõ rệt.

Trường ĐHHP không có người học tự phát tham gia vào các tổ chức phản động, biểu tình trái phép. ĐTN - Hội SV trường đã thành lập các tổ, đội, nhóm nắm bắt dư luận, kịp thời thông báo tới lãnh đạo nhà trường những biểu hiện bất ổn về tư tưởng trong SV để ngăn chặn những sai phạm đáng tiếc.

Hoạt động tư vấn, đào tạo kỹ năng, hội chợ việc làm cũng được tổ chức thường niên nhằm hỗ trợ tìm kiếm việc làm cho SV. Nhiều Hội thảo, diễn đàn tư vấn việc làm, định hướng khởi nghiệp, bồi dưỡng kỹ năng mềm cho SV được tổ chức. Nhà trường cũng chú trọng tăng cường kết nối với các doanh nghiệp, gắn đào tạo với thực tiễn để mở rộng và nâng cao cơ hội việc làm cho SV trước và sau khi tốt nghiệp, tạo cho SV niềm tin, sự hứng khởi, nỗ lực phấn đấu hết mình. Nhà trường cũng thường xuyên tổ chức các hoạt động văn hóa, văn nghệ, giao lưu kết nghĩa.... nhằm tạo sân chơi trong sáng, lành mạnh để SV có tinh thần thoải mái, tích cực học tập và rèn luyện hiệu quả.

Phong trào NCKH trong Đoàn viên, TN cũng được Nhà trường chú trọng để SV làm quen với phương pháp nghiên cứu, rèn luyện tư duy, phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo trong lĩnh hội và khám phá tri thức. Hàng năm, Trường đều có SV đạt giải cao trong NCKH cấp trường và cấp Bộ. Các mối liên kết hợp tác NCKH giữa Nhà trường và các đơn vị, tổ chức trong thành phố, trong và ngoài nước cũng được tăng cường.

Hạn chế: tuy có nhưng không nhiều. Chẳng hạn như hoạt động tư vấn tâm lý cho

SV vẫn chưa được thực hiện hiệu quả. Tỷ lệ người học tham gia các lớp nhận thức về Đảng được xét kết nạp Đảng còn chưa cao. Các đề tài NCKH của cả GV và SV đều ít có tính ứng dụng thực tiễn. Nguồn thu từ NCKH, chuyển giao công nghệ của nhà trường còn ở mức thấp...

2.2.5. Thực trạng cơ sở vật chất và cảnh quan văn hóa nhà trường

Ưu điểm: Về tổng thể cảnh quan, Trường ĐHHP có khuôn viên rộng, đẹp với diện tích 283.948,9 m² đất, trong đó, tổng diện tích mặt sàn xây dựng phục vụ đào tạo, NCKH là 55.966 m². Trường có đầy đủ cơ cấu phân khu chức năng của một trường ĐH đa ngành với bố cục tương đối hợp lý, đẹp mắt. Trong trường có nhiều cây xanh, bóng mát tạo bầu không khí trong lành, mát mẻ.

Trường ĐHHP cũng tự hào là một trong số ít các trường có CSVC khang trang, hiện đại và đồng bộ, đáp ứng tốt nhu cầu dạy và học, NCKH cũng như sinh hoạt, ăn, ở của SV. Hệ thống phòng học, giảng đường đầy đủ về số lượng và chất lượng, được quy hoạch tập trung, thuận lợi cho người học. Cơ sở hạ tầng vật chất, kỹ thuật của Nhà trường khá hiện đại và cập nhật, phục vụ tốt cho nhiệm vụ chính trị, đào tạo, NCKH và hỗ trợ xây dựng MTVH. Trường cũng có đầy đủ sân bãi, Hội trường đáp ứng tốt nhu cầu của người học. Trong đó, có 02 Hội trường lớn với hệ thống âm thanh, ánh sáng tốt đảm bảo phục vụ cho các hoạt động văn hóa, văn nghệ của SV và CB, VC nhà trường; có 01 sân vận động lớn, 02 sân bóng chuyên, 01 sân tennis, nhà đa năng phục vụ miễn phí cho người học tập luyện

thể dục, thể thao, rèn luyện sức khỏe, sinh hoạt văn hóa. Trường cũng đã xây dựng và đưa vào sử dụng khu Ký túc xá lớn, khang trang, hiện đại trên khuôn viên rộng, bao gồm 6 toà nhà cao từ 4 đến 8 tầng, có khả năng phục vụ hơn 4.000 SV. Thư viện của Trường có đầy đủ sách, giáo trình, tài liệu tham khảo tiếng Việt và tiếng nước ngoài với nguồn tài liệu được bổ sung, cập nhật thường xuyên, đáp ứng được cơ bản nhu cầu dạy, tập, NCKH, giải trí... của CBGV và SV. Trường cũng có thư viện điện tử với hệ thống máy tính được kết nối mạng. Trường luôn đầu tư mua sắm trang thiết bị, nâng cấp CSVC phục vụ hoạt động dạy và học, xem đó là một yếu tố quan trọng nâng cao chất lượng đào tạo.

Hạn chế: Có một số dãy nhà đã xuống cấp, cũ kĩ, một số hạng mục công trình còn dang dở cần được tiếp tục đầu tư cải tạo và nâng cấp để phù hợp với quy hoạch tổng thể của Nhà trường đã được UBND Thành phố phê duyệt. Vẫn còn một dãy Ký túc xá cho SV nước ngoài nằm giữa khuôn viên, gần khu trung tâm, đầu não của Trường. Vườn Sinh - Nông của trường chiếm diện tích tương đối lớn nhưng chưa được sử dụng, khai thác triệt để, thậm chí ngày càng hoang hóa. Một số CB, GV và SV còn thiếu ý thức giữ gìn cảnh quan chung. Nhiều CB quản lý, GV, NV và SV để phương tiện giao thông không đúng nơi quy định, thậm chí tùy tiện hoặc để vào tận cửa phòng làm việc, lớp học dẫn đến tình trạng ngổn ngang, không đẹp mắt. Bên cạnh đó, CSVC phục vụ đào tạo còn sơ sài. Hệ thống phòng học chưa được trang bị đầy đủ, chỉ đáp ứng các trang thiết bị cơ bản như bàn, ghế, bảng viết phấn, quạt

trần, hệ thống máy chiếu còn ít và hầu như không có bảng viết mực, một số trang thiết bị đã cũ, hỏng chưa được sửa chữa, thay mới. Hệ thống phần mềm quản trị ĐH của trường đã lạc hậu. Hiệu suất sử dụng hệ thống phòng học, giảng đường còn thấp, gây lãng phí. Các trang thiết bị, phương tiện kỹ thuật chưa thực sự đồng bộ ở một số khu vực...

Những phân tích trên cho thấy Trường ĐHHP đã quan tâm và đầu tư thích đáng cho xây dựng MTVHTĐH với những kết quả đáng ghi nhận. Tuy nhiên, Nhà trường vẫn chưa có sự chỉ đạo quyết liệt, bài bản với những giải pháp đồng bộ; sự phối hợp giữa các đơn vị trong trường chưa thật sự nhịp nhàng, thống nhất; một số cá nhân chưa thực sự tích cực... dẫn tới việc xây dựng MTVHTĐH vẫn chưa đạt được kết quả mong muốn.

2.3. Đề xuất một số giải pháp xây dựng môi trường văn hóa tại Trường Đại học Hải Phòng

2.3.1. Nâng cao nhận thức về văn hóa và xây dựng môi trường văn hóa

Trong thời đại ngày nay, bên cạnh những nét đẹp văn hóa truyền thống vẫn được bảo tồn và gìn giữ trong giáo dục thì những tác động của mặt trái kinh tế thị trường, sự bùng nổ thông tin, sự tự do quá chón, đặc biệt là sự du nhập của văn hóa phương Tây vào Việt Nam đã làm cho môi trường ĐH ít nhiều biến đổi. Một bộ phận GV, SV bị xuống cấp về đạo đức, tha hóa về nhân phẩm, nhiều hiện tượng tiêu cực nảy sinh trong giảng đường đã ảnh hưởng tiêu cực đến văn hóa nhà trường và sự phát triển của xã hội. Đáng lo ngại nhất là “sự

suy thoái đạo lý trong quan hệ thầy trò, bè bạn, môi trường sư phạm xuống cấp; lối sống thiếu lý tưởng, hoài bão, ăn chơi, nghiện ma túy, tệ nạn xã hội... ở một bộ phận học sinh, sinh viên” [2].

Do vậy, phải nhận thức rằng chất lượng giáo dục toàn diện trong nhà trường không phải chỉ là kết quả tường minh về điểm số đánh giá tri thức mà còn là những “chỉ số âm thầm” quan trọng khác về giá trị, đạo đức, nhân cách, tinh thần trách nhiệm, lòng trung thực và những kỹ năng sống của người học. Mà xây dựng MTVH học đường là một trong những biện pháp quan trọng trong quá trình hoàn thiện nhân cách của người học. Nếu trường học bị “ô nhiễm” thì nhà trường không thể thực hiện được chức năng truyền tải tri thức, giáo dục văn hóa và nhân cách, đạo đức.

Nhà trường nên và có những tập trung chỉ đạo trong việc thay đổi nhận thức, tư duy, cách làm việc và học tập của CB, VC, NLD và người học, tập trung thực hiện có hiệu quả công tác giáo dục đạo đức, lối sống, kỹ năng sống và bồi dưỡng lý tưởng cách mạng cho người học, xây dựng MTVHTĐH lành mạnh, phù hợp với điều kiện thực tế của nhà trường.

Tất nhiên, để xây dựng MTVHTĐH cần có sự thực hiện đồng bộ từ cơ chế, chính sách, pháp luật, quy định đến việc gìn giữ đúng chuẩn mực đạo đức, văn hóa của mỗi chủ thể tham gia vào quá trình giáo dục. Trước hết là phải nâng cao vai trò gương mẫu, nhận thức văn hóa đúng đắn của GV - những “khuôn mẫu” đạo đức, văn hóa trong môi trường giáo dục. Bởi lẽ, để tạo nên một nhân cách có văn hóa thì

trước hết, nhà giáo dục phải là người có văn hóa. Người thầy phải là kiểu mẫu về mọi mặt - tư tưởng, đạo đức, lối sống, tác phong, làm việc... mới có thể làm gương giáo dục cho người học.

Để nâng cao nhận thức về tầm quan trọng của việc xây dựng MTVHTĐH, Nhà trường cần tăng cường hơn nữa việc tuyên truyền, giáo dục chính trị - tư tưởng, nâng cao nhận thức cho các CB GV, CNV và SV theo các hình thức thường kỳ, định kỳ. Có thể tổ chức các Hội nghị, Hội thảo tại trường và từng đơn vị về công tác xây dựng MTVHTĐH. Qua đó, tuyên truyền đường lối, chính sách của Đảng, Nhà nước về đổi mới căn bản, toàn diện GD & ĐT; phát triển và xây dựng MTVH; xây dựng môi trường giáo dục hiện đại, phù hợp; nâng cao nhận thức cho GV, SV, CB, CNV nhà trường về vai trò của MTVHTĐH đối với sự nghiệp giáo dục của nhà trường. Cũng có thể phát động và tổ chức các phong trào thi đua hướng tới nhiệm vụ MTVHTĐH, đồng thời phòng chống, ngăn chặn có hiệu quả sự xâm nhập của các hiện tượng tiêu cực, phản văn hóa, các tệ nạn xã hội, tạo lập MTVHTĐH an toàn, lành mạnh và bền vững.

2.3.2. Phát huy vai trò lãnh đạo của Đảng ủy, Ban Giám hiệu nhà trường trong xây dựng môi trường văn hóa

Sự lãnh đạo của Đảng ủy, BGH nhà trường đối với mọi mặt hoạt động của nhà trường, trong đó có xây dựng MTVH là vấn đề có tính nguyên tắc, là nhân tố quyết định thắng lợi. Đó là sự chỉ đạo có tính thống nhất về đường hướng, chiến lược, quan điểm chính trị, tư tưởng đảm bảo cho việc xây dựng MTVH đi đúng quỹ

đạo và mục tiêu xác định, huy động được sự chung tay, vào cuộc của tất cả các đoàn thể, đơn vị và cá nhân trên cơ sở cùng đồng sức, đồng lòng, đoàn kết và tương trợ lẫn nhau vì sự phát triển chung của nhà trường.

Vai trò lãnh đạo của Đảng ủy, BGH nhà trường được phát huy trên cơ sở nghiên cứu kỹ lưỡng bối cảnh, điều kiện thực tế, huy động mọi nguồn lực và trưng cầu ý kiến, nguyện vọng cũng như sự đóng góp ý tưởng, sáng kiến của các đơn vị, cá nhân.

Vai trò lãnh đạo của Đảng ủy, BGH nhà trường trong xây dựng MTVHTĐH được thể hiện ở những nét lớn sau:

(1) Hiệu trưởng, BGH, Hội đồng trường xác định mục tiêu chung và các chỉ tiêu cụ thể cho toàn trường và cho mỗi tập thể, cá nhân phấn đấu.

(2) Xây dựng định hướng, tầm nhìn - một bức tranh lý tưởng trong tương lai mà mục tiêu sẽ vươn tới. Xây dựng MTVH nhà trường nhằm góp phần xây dựng hệ giá trị giáo dục trong môi trường ĐH. Đó là các nội dung văn hóa được định danh rõ ràng, là những kết quả dự kiến có thể kiểm tra, đánh giá được. Các nội dung này được hình thành trên cơ sở hệ giá trị chung của ngành giáo dục, phù hợp với đặc điểm của trường ĐHHP và Thành phố Hải Phòng trên cơ sở đảm bảo các nội dung cơ bản sau:

Xây dựng hệ giá trị nhân văn cốt lõi làm chuẩn mực, lấy đó làm mục tiêu phấn đấu, thước đo thành quả của trường. Hệ giá trị đó phải vừa kế thừa truyền thống vừa có tính hiện đại, phù hợp với điều kiện thực tiễn của nhà trường và định hướng phát triển chung của thành phố cũng như bối cảnh hội nhập.

Xây dựng môi trường sư phạm với sáu đặc trưng: trật tự - kỷ cương, trung thực, khách quan, công bằng, tình thương và khuyến khích sáng tạo, hiệu quả; tạo MTVH lành mạnh để mỗi CB, GV và SV đoàn kết, tôn trọng, tương trợ lẫn nhau trong quá trình làm việc, học tập và sinh hoạt tại trường.

Xây dựng nội quy cơ quan, nội quy trường lớp, tiêu chí thi đua, khen thưởng, kỷ luật của nhà trường một cách thiết thực, khoa học, đề cao tính nhân văn.

Mọi hoạt động của CB, GV và SV đều phải nhằm thực hiện sứ mạng, mục tiêu của nhà trường; phát huy tốt vai trò chủ thể của CB, GV và SV, hình thành lối sống có ý thức tự trọng, trách nhiệm, tự chủ, sáng tạo.

(3) Hoạch định chiến lược phát triển; lên kế hoạch và phương án hành động, đề xướng giải pháp thực hiện và hành động cụ thể, phân bổ và sử dụng hiệu quả các nguồn lực. Trên cơ sở kế hoạch chung, Hiệu trưởng thành lập bộ phận chuyên trách tổ chức thực hiện, bộ phận này có nhiệm vụ lập dự thảo kế hoạch xây dựng MTVH theo từng năm học; triển khai lấy ý kiến đóng góp từ các khoa, viện, phòng, trung tâm ... trực thuộc nhà trường để điều chỉnh và hoàn thiện, sau đó, đưa vào thực thi.

(4) Chỉ đạo và thường xuyên giám sát, đánh giá việc thực hiện, động viên tinh thần, tạo sự đồng thuận và động lực cho tất cả các CB, GV, SV, giúp họ hiểu rõ vai trò, vị trí, quyền lợi và trách nhiệm của mình trong việc nỗ lực tham gia xây dựng, phát triển văn hóa nhà trường.

(5) Có thể lựa chọn những đơn vị thí điểm, nên là những đơn vị năng động, có

bộ máy gọn nhẹ, có cơ hội và điều kiện thuận lợi cho hội nhập, thay đổi và thích nghi với cái mới. Bên cạnh đó, cần có cơ chế khen thưởng kịp thời, phù hợp.

(6) Thể chế hóa, mô hình hóa và thường xuyên đánh giá mô hình văn hóa của nhà trường, cập nhật và thiết lập các chuẩn mực giá trị mới, lọc bỏ những giá trị, chuẩn mực cũ đã lỗi thời hoặc gây ảnh hưởng tiêu cực cho tiến trình xây dựng MTVH nhà trường.

(7) Ban hành các văn bản quy định về xây dựng MTVHTĐH dựa trên triết lý riêng phù hợp với những giá trị nhân văn cốt lõi, chuẩn mực đạo đức của nhà trường. Cùng với đó, cần có sự thống nhất và hướng dẫn hành vi ứng xử của mọi thành viên trong nhà trường theo các giá trị, chuẩn mực đã xác định.

2.3.3. Xây dựng môi trường giao tiếp sư phạm văn minh, thân thiện và hiệu quả

Giao tiếp trong sư phạm là quá trình trao đổi những thông tin về tri thức, khoa học, nghề nghiệp, tâm lý giữa các nhân cách trong hoạt động cùng nhau giữa người dạy và người học. Giao tiếp/ứng xử sư phạm là sự tác động có tính giáo dục. Đây là hoạt động có tầm quan trọng đặc biệt bởi nếu giao tiếp đúng và hợp lý sẽ tạo ra môi trường, không khí thoải mái, hứng khởi để việc dạy và học đạt hiệu quả, người học không chỉ lĩnh hội được tri thức mà còn phát triển được nhân cách. Giao tiếp/ứng xử sư phạm còn có thể hình thành tình cảm nghề nghiệp ở cả người dạy và người học. Để đạt được những mục đích này, giao tiếp sư phạm phải đảm bảo những nguyên tắc sau:

Nguyên tắc đồng cảm: Đồng cảm là thấu hiểu, chia sẻ, cảm thông. Muốn vậy, người

giáo viên khi giao tiếp sư phạm phải đặt vị trí của mình vào vị trí của người học, nhạy cảm, tinh tế trong việc nắm bắt tâm lý của người học; chia sẻ niềm vui, nỗi buồn của người học; không giải quyết các vấn đề một cách duy ý chí, cứng nhắc; quan tâm đến những phản hồi của người học để điều chỉnh hoặc đề ra những tác động hiệu quả hơn.

Nguyên tắc tôn trọng đối tượng giao tiếp: GV phải tôn trọng người học, xem người học - đối tượng giao tiếp như một chủ thể có đầy đủ các quyền và đặc trưng tâm lý riêng biệt để họ cảm thấy mình được đánh giá cao. GV nên tạo điều kiện thuận lợi để người học bộc lộ những nét tính cách, nhu cầu, nguyện vọng... một cách thoải mái nhất. GV cũng cần thể hiện các phản ứng biểu cảm của mình một cách chân thành, trung thực; biết lắng nghe, gợi ý, động viên, khích lệ và kiềm chế khi cần thiết; không có ngôn ngữ, hành vi xúc phạm đến người học.

Nguyên tắc bảo đảm tính mô phạm: GV phải mẫu mực để người học noi theo cả về ngôn ngữ, hành vi và ứng xử...; gương mẫu, thống nhất giữa lời nói và hành động; khoan dung, đĩnh đạc; biết tạo uy tín trong giao tiếp.

Nguyên tắc thiện ý trong giao tiếp: Thiện chí là luôn bày tỏ thái độ, mong muốn đạt được kết quả tốt. Muốn vậy, khi giao tiếp sư phạm, GV phải luôn có ý nghĩ tốt, tỏ ra tin tưởng, tạo điều kiện thuận lợi cho người học và tính đến khả năng giao tiếp của người học; làm cho người học cảm thấy hấp dẫn, hứng thú trong giao tiếp; công bằng và biết động viên hợp lý trong giao tiếp; coi trọng tính “hướng thiện - hành thiện”.

Nguyên tắc vô tư trong giao tiếp: GV

phải luôn khách quan, công bằng, chân thực, không vì lợi ích hay tình cảm cá nhân mà thiên lệch hay gây thiệt hại cho người học.

Giao tiếp sư phạm hiệu quả là yếu tố quan trọng để tạo bầu không khí cởi mở, dân chủ, nhân văn trong nhà trường. Do vậy, phải xây dựng được mối quan hệ giữa thầy và trò một cách đúng mực, nghiêm túc, chân thành và giản dị để mỗi thành viên đều có cảm giác thoải mái, an tâm, có thể bộc bạch được suy nghĩ, quan điểm của mình, cảm thấy mình được coi trọng. Làm được như vậy thì MTVH nhà trường sẽ được tạo dựng một cách tốt đẹp và hiệu quả.

2.3.4. Xây dựng môi trường học thuật lành mạnh

Đặc trưng của trường ĐH là các hoạt động học thuật phục vụ chức năng đào tạo và NCKH. Vì vậy, xây dựng MTVHTĐH tích cực phải đi liền với xây dựng môi trường học thuật lành mạnh trong mối quan hệ với “đời sống trí thức”, “trí tuệ sáng tạo”, “hoạt động trí tuệ” và “bầu không khí trí tuệ”. Một môi trường học thuật lành mạnh cần có một hệ thống giá trị cùng “những luật lệ thành văn hay bất thành văn cho những ứng xử đúng đắn trong hoạt động khoa học bao gồm nghiên cứu, giảng dạy và học tập. Những luật lệ đó khá tổng quát nhưng lại rất thiết yếu để duy trì chất lượng của những chứng cứ và ý tưởng khoa học cũng như tạo một môi trường tinh thần lành mạnh cho hoạt động khoa học” [1].

Xây dựng môi trường học thuật lành mạnh và văn hóa nhà trường tích cực là một yêu cầu quan trọng để nâng cao chất lượng dạy và học, NCKH ở trường ĐH hiện nay.

Để thực hiện được điều này, nên có những giải pháp sau:

(1) Bồi dưỡng phẩm chất của người làm KH cho CB nghiên cứu, GV, SV thông qua nhiều hoạt động với nhiều hình thức khác nhau.

(2) Tiếp tục thực hiện và hoàn thành đúng quy trình đánh giá đối với các sản phẩm KH (như đề tài NCKH, khóa luận, luận văn, luận án, bài báo...), đảm bảo khách quan, công khai, nghiêm ngặt.

(3) Nâng cao vai trò và uy tín của Hội đồng KH trong các hoạt động KH của trường (như giảng dạy, NCKH), trong việc hình thành những giá trị chung của văn hóa KH.

(4) Xây dựng các chuẩn mực trong đời sống học thuật và đưa vào mọi hoạt động học thuật của nhà trường, giúp SV làm quen và thích nghi với môi trường học thuật.

(5) Đảm bảo quyền và tự do học thuật, không can thiệp vô lí.

Việc xây dựng một môi trường học thuật và văn hóa nhà trường phù hợp sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho ý thức tự chủ chuyên môn nâng cao năng lực chuyên môn, khuyến khích học hỏi, hợp tác và chia sẻ. Môi trường học thuật cũng góp phần hình thành ở người học những giá trị quan trọng như ý thức trách nhiệm, chủ động, sáng tạo, khả năng hợp tác - làm việc nhóm, khả năng thích nghi... đáp ứng tốt những đòi hỏi của nghề nghiệp tương lai và xã hội.

2.3.5. Phát huy vai trò của các tổ chức Đoàn - Hội và hoạt động phong trào

Như trên đã nói, Trường ĐHHHP có thể mạnh về tổ chức Đoàn - Hội và hoạt động

phong trào. Việc phát huy vai trò xung kích của Đoàn TN, Hội SV và hoạt động phong trào đã được thực hiện tại Trường ĐHHP một cách bài bản, sôi nổi và hiệu quả, phong phú về hình thức, có chiều sâu về nội dung, đem lại những hiệu quả thiết thực, góp phần quan trọng vào xây dựng MTVH cũng như sự phát triển nhanh và bền vững của Nhà trường. Trong bối cảnh hiện nay, khi mà những tác động tiêu cực, đa chiều từ sự thay đổi mạnh mẽ của xã hội đã và đang dẫn đến những thay đổi bất lợi về giá trị chuẩn mực, nếp sống văn hóa học đường, nhận thức, thái độ, hành vi và thói quen ứng xử hàng ngày của người học thì vai trò của các chức Đoàn - Hội và hoạt động phong trào càng cần được nâng cao và phát huy hơn nữa bằng những giải pháp cụ thể như sau:

(1) Tiếp tục đổi mới, nâng cao hiệu quả công tác giáo dục của Đoàn, nâng cao nhận thức của thanh niên về chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh, Nghị quyết của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước, giáo dục tinh thần yêu nước, ý thức trách nhiệm công dân, xây dựng phẩm chất đạo đức cách mạng cho thanh niên. Tiếp tục đổi mới nội dung, phương thức giáo dục của Đoàn bằng việc tổ chức các hoạt động phong phú, đa dạng như tuyên truyền, phổ biến, phát huy nhận thức chủ động của đoàn viên thông qua các diễn đàn, chuyên đề...; chủ động nắm bắt tình hình tư tưởng của thanh niên; kịp thời giải quyết những vấn đề phát sinh trong dư luận SV; tăng cường tổ chức các hoạt động giao lưu trong và ngoài trường để mở rộng quan hệ và học tập kinh nghiệm. Tiếp tục đẩy mạnh cuộc vận động “Tuổi trẻ học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh” gắn với phong trào

“*Sinh viên 5 tốt*”. Hàng năm tổ chức tuyên dương, gắn với các hình thức tuyên truyền, nhân rộng những tấm gương tập thể và cá nhân điển hình tiên tiến làm theo lời Bác. Tổ chức một cách có hiệu quả các hoạt động trải nghiệm sáng tạo, thể thao, văn hóa văn nghệ, thu hút đông đảo SV tham gia.

(2) Tiếp tục phát huy tinh thần xung kích, tình nguyện vì cuộc sống cộng đồng với các hoạt động tình nguyện, từ thiện, chung sức cùng cộng đồng bằng các hình thức mới để qua đó giáo dục thanh niên, nâng cao tinh thần trách nhiệm, đoàn kết và chia sẻ. Tiếp tục đấu tranh phòng chống các tệ nạn xã hội, xây dựng môi trường giáo dục văn minh, thân thiện, tích cực, triển khai chương trình “*Văn minh giảng đường*”. Chủ động hội nhập quốc tế qua các hoạt động giao lưu, trao đổi văn hóa với thanh niên, SV quốc tế trong khuôn khổ hợp tác quốc tế của Nhà trường. Có kế hoạch hỗ trợ các SV quốc tế đang học tập tại trường nhằm tăng cường tinh đoàn kết, hữu nghị. Tổ chức các hội thi tìm hiểu lịch sử - văn hóa các nước và các hội thi tiếng Anh...

(3) Tăng cường các hoạt động hỗ trợ tìm kiếm cơ hội việc làm cho SV; tổ chức có hiệu quả các loại hình câu lạc bộ học tập với nội dung đa dạng, hấp dẫn; khuyến khích, thu hút SV NCKH bằng việc giới thiệu các ý tưởng mới, các sáng kiến kinh nghiệm có thể ứng dụng vào thực tiễn; nâng cao hơn nữa sức khỏe thể chất và đời sống văn hóa, tinh thần cho SV thông qua các hoạt động văn hóa văn nghệ, thể dục thể thao theo hướng ngày càng đa dạng và đổi mới...

2.3.6. Cải tạo cơ sở vật chất và cảnh quan văn hóa

Để xây dựng MTVHTĐH lành mạnh, tiên tiến, văn minh, có bản sắc, cũng cần có sự quan tâm thích đáng đến việc đầu tư xây dựng, cải tạo, nâng cấp CSVT và cảnh quan văn hóa. Đây là những yếu tố không chỉ đóng vai trò hỗ trợ mà còn tự thân mang dấu ấn văn hóa, thể hiện những ứng xử, tác động mang tính văn hóa của con người đến tự nhiên tạo nên môi trường nhân tạo, nơi diễn ra các hoạt động VHTĐH, cũng là nơi các giá trị VHTĐH được thực thi, cải biến và tạo lập. Trường ĐHHP có thể tập trung vào một số giải pháp sau:

(1) Nâng cấp cơ sở hạ tầng, trang thiết bị phục vụ hoạt động dạy, học và NCKH: sửa chữa, thay mới các trang thiết bị đã hỏng hóc, trước nhất là hệ thống máy tính, mạng internet, micro, máy chiếu; lắp đặt điều hòa, ti vi, bảng thông minh và các thiết bị cần thiết bị khác trong phòng học; sang sửa, nâng cấp các phòng thí nghiệm, xây dựng thêm phòng thực hành thí nghiệm chuyên sâu, thay hệ thống đèn chiếu sáng trong trường bằng đèn led; tăng hiệu suất sử dụng phòng học, giảng đường; nâng cấp hệ thống phần mềm quản trị ĐH; nâng cấp và giám sát chặt chẽ các trang mạng cộng đồng - xã hội của nhà trường.

(2) Cải tiến, quy hoạch lại khuôn viên nhà trường, tạo môi trường cảnh quan thân thiện, thoải mái, ấm áp, thuận lợi, thu hút CB, GV và người học muốn đến trường nhiều hơn, dành nhiều thời gian ở lại trường, kích thích hứng thú và khả năng sáng tạo của cả người dạy lẫn người học; tạo không gian sinh hoạt chung cho SV; sửa chữa, thi công vỉa hè các tuyến đường trong khuôn viên trường nhằm tôn tạo cảnh quan sạch đẹp, đảm bảo nhu cầu đi lại; hoàn thiện nốt

một số hạng mục công trình còn dang dở; cải tạo các khu nhà đã xuống cấp cho khang trang, sạch đẹp và hữu dụng.

Bố trí, sắp xếp lại vị trí một số phòng làm việc cho thuận tiện hơn; bổ sung thêm phòng sinh hoạt chuyên môn cho các tổ bộ môn ở những khoa còn thiếu; cũng nên bố trí thêm phòng sinh hoạt chuyên môn cho nghiên cứu sinh.

(3) Xúc tiến dự án cải tạo Vườn Sinh - Nông trở thành Công viên Trung tâm với quy hoạch hợp lý, có đầy đủ vườn hoa và khu sinh hoạt văn hóa ngoài trời cho SV. Đồng thời, xúc tiến dự án xây dựng hồ bơi trong khuôn viên Trường ĐHHP trên cơ sở kinh phí được Thành phố Hải Phòng phê duyệt hỗ trợ...

(4) Nếu các giải pháp trên được thực hiện đồng bộ thì MTVH Trường ĐHHP sẽ ngày càng được đổi mới về chất, níu giữ chân người dạy và thu hút người học.

3. KẾT LUẬN

Văn hóa nhà trường là môi sinh nuôi dưỡng và có ảnh hưởng đến tất cả các chủ thể, khách thể, các giá trị và hoạt động diễn ra trong đó như: thương hiệu của nhà trường; đạo đức nghề nghiệp, năng lực của người dạy và người học, phát triển đội ngũ, chất lượng đào tạo... Văn hóa nhà trường lành mạnh, tích cực là nền tảng để xây dựng một trường học thành công. Trước những đòi hỏi ngày càng cao của xã hội và thời đại, của thành phố và đất nước cùng với áp lực cạnh tranh và những tác động tiêu cực từ bên ngoài, Trường ĐHHP cần có sự quan tâm sâu sắc và thích đáng hơn nữa đối với việc xây dựng MTVHTĐH. Việc thẳng thắn nhìn nhận và đánh giá thực trạng xây dựng

MTVH tại ĐHHP là cần thiết để Nhà trường từng bước khắc phục những hạn chế, phát huy những điểm mạnh, hoạch định chiến lược phù hợp để tiếp tục xây dựng MTVH tiên tiến, lành mạnh và tích cực, tạo đà cho các bước phát triển cao hơn. Làm được như vậy cũng là lấy ánh sáng đẩy lùi bóng tối, tạo môi trường tốt đẹp, tạo động lực làm việc, phấn đấu cho CB, GV, đào tạo thế hệ trẻ trở thành những công dân khỏe mạnh về thể chất, lành mạnh về tinh thần, sáng suốt về trí tuệ, cân bằng về tình cảm và sâu sắc về tâm linh. ĐHHP sẽ trở thành địa chỉ tin cậy, ngôi trường học tập lý tưởng cho nhiều thế hệ người học trong cả nước.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Phạm Thị Ly (2012), *Xây dựng Văn hóa khoa học, vấn đề sống còn của các trường đại học Việt Nam trên đường hội nhập quốc tế*, Kỳ yếu Hội thảo “Nâng cao chất lượng giáo dục đại học”, Đại học Mở - Thành phố Hồ Chí Minh.

2. Nghị quyết Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa VIII), số 03-NQ/TW, ngày 16 tháng 7 năm 1998, về xây dựng và

phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc (1998), truy cập ngày 19/11/2021, <https://tulieuvankien.dangcongsan.vn/van-kien-tu-lieu-ve-dang/hoi-nghi-bch-trung-uong/khoa-viii/nghi-quyet-so-03-nqtw-ngay-1671998-hoi-nghilan-thu-nam-bchtw-dang-khoa-viii-ve-xay-dung-va-phat-trien-nen-van-hoa-viet-681>

3. Nguyễn Trọng Nghĩa (2014), *Đẩy mạnh xây dựng đời sống văn hóa, tinh thần phong phú, lành mạnh trong Quân đội*, truy cập ngày 21/8/2014, <http://tapchiquptd.vn/vi/nhung-chu-truong-congtac-lon/day-manh-xay-dung-doi-song-van-hoa-tinh-than-phong-phu-lanh-manh-trong-quan-doi/6092.html>.

4. Trường Đại học Hải Phòng (23/9/2014), *Quyết định số 61/QĐ-ĐU V/v ban hành “Tiêu chí đạo đức cán bộ, viên chức và Tiêu chí HSSV Trường Đại học Hải Phòng”*.

5. Trường Đại học Hải Phòng (11/2019), *60 năm truyền thống xây dựng và phát triển (1959 - 2019)*.

6. Trường Đại học Hải Phòng (10/2021), *Tài liệu Hội nghị “Nghiên cứu thực trạng trường Đại học Hải Phòng phục vụ xây dựng kế hoạch chiến lược phát triển nhà trường đến năm 2025, định hướng đến năm 2030”*.

7. Trần Ngọc Thêm (2000), *Cơ sở văn hóa Việt Nam*, NXB Giáo dục.